

Asia: VN/4845/2020

Lausuntopyyntö asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistelleen työryhmän raportista

Lausunnonantajan lausunto

Mitä seuraavista työryhmän tarkastelemista vaihtoehdoista kannatatte?

Asumisneuvonnan lakisääteistäminen Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen koordinoimalla sopimusmallilla

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Johdanto

Tampereen kaupunki kannattaa, että asumisneuvontapalvelu säilytetään. Tampereen kaupungilla on erittäin hyviä kokemuksia omasta asumisneuvonnan mallistaan ja erityisesti asumisneuvonnan, aikuissosiaalityön ja vuokra-asuntoyhtiöiden tiiviistä yhteistyöstä. Pitkäjänteisesti toteutetun asumisneuvontatoiminnan seurannan perusteella palvelu näkyy hyötyjä tuottavana ja vaikuttavana.

Työryhmä nostaa esiin raportissaan neljä erilaista asumisneuvonnan järjestämisvaihtoehtoa:

- asumisneuvonta sisällytettäisiin asetetussa oikeudessa hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle osaksi sosiaalipalveluja
- asumisneuvonta sisällytettäisiin osaksi kunnan lakisääteistä tehtäväkenttää ja
- asumisneuvonta liitettäisiin osaksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n organisoimaa sopimusperustaista toimintaa
- viimeisenä vaihtoehtona työryhmä nostaa esiin lainsäätämistoimenpiteistä pidättäytymisen ja asumisneuvonnan vahvistamisen ja kehittämisen ilman lainsäädäntöön kirjattuja toimintavelvoitteita.

Työryhmä tunnistaa, että asumisneuvonnalla on kytköksiä perustuslain 19 §:ssä säädettyyn sosiaaliturvaperusoikeuteen, joista keskeisimmäksi se tunnistaa kyseisen säännöksen neljännen momentin, joka asettaa julkiselle vallalle velvollisuuden edistää jokaisen oikeutta asuntoon sekä tukea asumisen omatoimista järjestämistä. Lisäksi työryhmä on tunnistanut kytköksen 19 §:n 1 momentissa säädettyyn subjektiivisuonteiseen oikeuteen välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon niissä tilanteissa, joissa henkilö ei itse voi saada ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa.

Työryhmä on ansiokkaasti arvioinut kunkin järjestämismallin myönteisiä puolia sekä myös niiden kielteisiä tekijöitä. Kuitenkin huomion kiinnitti, että yhdessäkään järjestämismallissa ei ole otettu huomioon mahdollisia oikeusturvatarpeita, joita asumisneuvonnan palvelujen tarjoamisen yhteydessä syntyisi. Lisäksi huomionarvoista on, että asumisneuvonnan asiakkaisiin ei suhtauduta niinkään aktiivisina toimijoina, vaan pikemminkin huolenpidon kohteina. Oikeusturvatarpeiden esiin nostamatta jättäminen suhteessa varsin passiiviseen asiakaskäsitykseen voi hankaloittaa asian laadukasta jatkovalmistelua.

Raportissa ei nosteta esiin asumisneuvonnan ohella toimivia muita toimijoita, jotka tukevat asukkaiden asumisen onnistumisessa ja näiden tahojen yhteistyön hyödyllisyyttä. Raportti viittaa Helsingin kaupungin tapaan järjestää asumisneuvontaa. Asumiseen ja asumisen haasteisiin liittyy kuitenkin aluekohtaisia erityispiirteitä, eikä Helsingin malli tästä syystä ole suoraan yleistettävissä kansalliseksi järjestämistavaksi.

Tampereen malli

Tampereen kaupungin kokemus on ollut, että asumisneuvontatyö on ollut relevanttia järjestää osana aikuissosiaalityön palveluita. On tärkeää tunnistaa, että asumisneuvontatyölle (sisältäen asumissosiaalisen työn ja asumisohjauksen) asettuu sosiaalihuollolle kuuluvia tehtäviä, minkä vuoksi työtä ei voida toteuttaa täysin erillään sosiaalityön prosesseista. Esimerkiksi vuonna 2020 Tampereella asumisneuvonnan sosiaalityö ja -ohjaus esti yhteensä 191 häätöä. Vuokravelan päätyminen oikeuteen estettiin 149 tapauksessa ja vuokravelka-asia vedettiin pois käräjäoikeudesta 33 tapauksessa. Lisäksi häätö peruuntui ulosotosta 9 tapauksessa. Vuokravelan päätyminen käräjäoikeuteen ehkäistään usein taloudellisen tuen keinoin ja mitä pidemmällä vuokravelkaantuminen on, sitä suuremmalla todennäköisyydellä tulee kyseeseen ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen, jotta häätö saadaan ehkäistyä.

Vuokravelkaantuminen sekä häiriöt ja ongelmat asumisessa ovat seurausta moniulotteisista haasteista yksilön ja perheen elämässä: vain harvoin kyse on pelkästä taloudenhallinnan haasteesta tai etuuksien puutteesta, vaan vuokravelkaantuminen ja asumisen kriisiytyminen heijastelee usein useita päällekkäisiä sosiaaliin ja taloudellisiin olosuhteisiin sekä terveydentilaan liittyviä tuen tarpeita. Asumisneuvonnan sosiaalityö ja sosiaaliohjaus ovat toimineet tässä nopean tarttumisen periaatteella: tilanteeseen on reagoitu nopeasti ja joustavasti, jotta kriisitilanne ei etenisi pidemmälle, mikä on osaltaan vahvistanut asiakkaiden luottamusta palvelujärjestelmään, ja on saatu katkaistua vuokravelkaantuminen. Kuitenkin jotta nopea ja notkea tarttuminen on ollut mahdollista,

on se edellyttänyt, että asumisneuvonnan sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja ovat voineet tavata asiakasta vain muutaman kerran, mistä asiakas on saateltu aikuissosiaalityön peruspalveluihin. Koska asumisen kriisitilanteet heijastelevat edellä mainittuja moninaisia haasteita, ei yleensä riitä pelkkä asumisneuvonnan interventio ja esimerkiksi taloudellinen tuki tilanteessa, vaan asiakkaat voivat tarvita suunnitelmallista ja pitkäjänteistä työskentelyä. Näin yritetään varmistua siitä, että asumisen kriisi ei toistu. Tampereen mallissa asumisneuvoja pystyy myöntämään täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen päätöksinä taloudellista tukea ja tarvittaessa akuutissa tilanteessa järjestämään asumisen tuen palveluita kuten tuettua asumista.

Seuraavaksi hahmotetaan asumisneuvontatyötä kahden tapausesimerkin kautta:

Esimerkki 1:

20-vuotiaan nuoren toimeentulotukihakemus vuokravelkaan saapui kaupungille. Hakemus ohjattiin asumisneuvonnan sosiaalityöntekijälle käsittelyyn, koska vuokravelkaa oli kertynyt kolmen kuukauden ajan ja vuokranantaja oli ilmoittanut ryhtyvän häätötoimenpiteisiin.

Nuoren tulot olivat romahtaneet koronaepidemian vuoksi. Asumisneuvonnan sosiaalityöntekijä kartoitti perheen palvelun tarvetta. Sosiaalityöntekijä päätteli, että nuoren tuen tarve liittyy taloudelliseen tukeen. Perhe yhdessä asumisneuvojan kanssa lähetti takautuvan toimeentulotukihakemuksen Kelaan asumisneuvonnan sosiaalityöntekijän puolella. Loppukuluihin sosiaalityöntekijä myönsi ehkäisevää toimeentulotukea. Asuminen saatiin turvattua, ja samalla opeteltiin etuuksien hakeminen Kelan verkkopalveluista (toimeentulotuki +asumistuki).

Esimerkki 2:

Maahanmuuttajataustaista asunnotonta miestä asumisneuvoja tapasi ensimmäisen kerran päivän kuluttua miehen ensimmäisestä yhteydenotosta. Tapaamisella asumisneuvoja ohjeisti miestä asunnon haussa ja asumisneuvoja soitti yhdessä asiakkaan kanssa vuokratyöyhtiöille. Puhelussa käytiin keskustelua asumisneuvojan ja asiakkaan kesken aiemmin miehen jättämistä asuntohakemuksista. Asumisneuvoja sai tietää, että aiemmin asiakkaan täyttämät asuntohakemukset olivat olleet niukat, joten asiakas ja asumisneuvonnan sosiaalityöntekijä tekivät yhdessä asuntohakemukset. Mies ei puhunut suomea äidinkielenään, ja hän kertoi, että ei ollut tiennyt, miten hakemukset tulisi tehdä.

Asumisneuvonnan sosiaalityöntekijä keskusteli asiakkaan kanssa sosiaaliviranomaisen ja vuokranantajan välisestä yhteistyöstä ja tietojen vaihdosta asumiseen liittyen. Asiakas antoi luvan tietojen vaihtoon, koska tarvitsi apua asumisen järjestymiseksi. Asunnonhakuaalue oli asuntohakemuksissa ollut myös suppea, joka omalta osaltaan viivästytti asunnon saamista.

Asiakas oli aiemmin eronnut aviopuolisostaan ja omistusasunnon myymisen jälkeen hänelle oli jäänyt velkaa, vaikkakin asiakkaan velkaantuminen oli alkanut jo ennen eroa. Työkyvyttömyyseläkkeeseen kohdistui ulosmittausta. Asiakas oli majoittunut tilapäisesti ystävilleen ja tuttavillaan. Pitkittänyt asunnottomuus lisäsi ilmeisesti omalta osaltaan myös päihteidenkäyttöä. Asiakas ei ollut täysin valmis avaamaan velkaantumisen syitä keskusteluissa. Asiakkaalla oli kuitenkin pitkittänyt monipäihderiippuvuus, joka osaltaan vaikutti toimintakykyyn ja toimijuuteen.

Asiakkaan asumishistoriaa ja asumisvalmiuksia käytiin läpi vielä yhteistapaamisessa, johon osallistuivat asiakkaan ja asumisneuvonnan sosiaalityöntekijän lisäksi myös vuokrataloyhtiön edustaja. Vuokrataloyhtiön edustaja tarjosi miehelle asuntoa tavanomaisesta asuntokannasta, ja mies otti asunnon vastaan.

Asiakkaalla oli tulona työkyvyttömyyseläke, mutta hänellä ei ollut osaamista asioida Kelan kanssa. Asiakas tarvitsi avustusta vuokravakuuden hakemiseen, joka kuitenkin hylättiin Kelassa. Asumisneuvonnan sosiaalityöntekijä myönsi lopulta miehelle vakuuden asuntoon. Mies tarvitsi apua Kelan eläkkeensaajan asumistuen hakemisessa. Asumisneuvonnan sosiaalityöntekijä myönsi miehelle kodinhankintoihin kunnan täydentävää toimeentulotukea. Miehellä ei ollut asunnottomuuden vuoksi minkäänlaista irtaimistoa.

Mies alkoi vuokravelkaantua jo ensimmäisinä kuukausina. Asumisneuvonnan sosiaalityöntekijä teki yhdessä vuokrataloyhtiön edustajan kanssa asiakkaan luokse kotikäynnin parin kuukauden kuluttua muutosta. Vuokrataloyhtiöön oli tullut valituksia, että asiakas polttaa sisällä. Saman käynnin yhteydessä oli tarkoitus tehdä maksusuunnitelma vuokratien hoitamiseksi. Kotikäynnillä ei ilmennyt viitteitä tupakan poltosta, mutta asunto oli siivoton: roskat olivat viemättä usealta kuukaudelta ja pilaantuneita ruokia oli jääkaapissa ja eri puolilla asuntoa.

Vuokravelkoihin tehtiin maksusuunnitelma: samalla sovittiin välitystilin avaamisesta vuokranmaksun turvaamiseksi. Asiakas koki laskujen avaamisen ja maksamisen vaikeaksi. Asumisneuvonnan sosiaalityöntekijä maksoi osan rästistä kunnan ehkäisevänä toimeentulotukena asiakkaan maksettua sovitun osuuden vuokratästä omilla tuloillaan.

Esimerkit peilaavat asumiseen liittyvien haasteiden moninaisuutta. Ensimmäisessä esimerkissä nuorella ei ollut taitoja ja valmiuksia hoitaa Kelan etuuksiin liittyviä asioitaan, ja vuokravelkaantuminen johtui varojen riittämättömyydestä ja velkaantumisesta. Tässä esimerkissä olisi hyödytty siitä, että Kelan edustaja olisi otettu mukaan yhteistyöhön. Myös talous- ja velkaneuvonnan asiantuntijan ottaminen mukaan yhteistyöhön tukemaan asukasta olisi todennäköisesti ollut hyödyllistä. Erittäin tärkeää oli, että asumisneuvonnan sosiaalityöntekijä oli puuttunut tilanteeseen nopeasti – olihan häätö jo vireillä. Tässä tapauksessa vuokratien kattamiseen tuli Kelan myöntämän toimeentulotuen lisäksi myös kaupungin myöntämää ehkäisevää toimeentulotukea. Asumisneuvonnan ja vuokrataloyhtiön edustajat seurasivat perheen tilannetta ja totesivat, että nuori pärjäsi itsenäisesti intervention jälkeen.

Toisessa esimerkissä asumiseen liittyvät haasteet olivat ensimmäistä moniulotteisempia: taustalla oli asunnottomuutta, kielitaidottomuutta, monipäihderiippuvuus, vaikeuksia viranomaisasioiden hoitamisessa, vuokravelkaantumista sekä asunnon huonoa hoitoa, joka voi liittyä esimerkiksi mielenterveys- ja/tai päihdeongelmaan. Esimerkissä asumisneuvonnan sosiaalityöntekijä yhteistyössä vuokrataloyhtiön edustajan kanssa hoiti asiakkaan kanssa asiaa, mutta esimerkki

osoittaa, että tilanteessa olisi voitu hyötyä monialaisesta tiimityömallista, jossa mukana olisi ollut asumisneuvontaa, asumisohjausta, nopeasti reagoivaa asumissosiaalista työtä (liikkuva kotiin vietävä tuki) sekä yhteistyötä Kelan ja suunnitelmallisen, pitkäjänteisen sosiaalityön (esim. nykyinen kunnallinen aikuissosiaalityö) kanssa. Huomion arvoista on, että kaikki asumisneuvontatyön asiakkaat eivät ole vuokra-asukkaita, vaan osalla on taustalla asunnottomuutta.

Työryhmä erittelee raportissaan ennaltaehkäisyn käsitettä: työryhmä nostaa esiin toisaalta ensimmäisten vuokravelkojen ennaltaehkäisyn ja yhtäältä häätöjen ennaltaehkäisyn. Asumisneuvonta tosiasiaassa Tampereen mallissa ehkäisee ensimmäisiä vuokravelkoja, mutta myös asunnottomuutta ja myös asunnottomuuden pitkittymistä sekä asunnon saamista.

Tampereen kaupungin kanta asumisneuvonnan järjestämiseen jatkossa

Tampereen kaupunki kannattaa työryhmän raportin kolmannen vaihtoehdon (jossa vahvistettaisiin ja kehitettäisiin asumisneuvontaa sopimusperustaisesti ARA:n johdolla) ja uudenlaisen, raportissa esittämättömän, vaihtoehdon yhdistelmää. Kannatamme siis eri järjestämismallien hybriditoteutusta. Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Työryhmä on tunnistanut, että kunnissa saattaa vallita sellaisia erityisiä olosuhteita, jotka tulee ottaa huomioon asumisneuvonnan lakisäätämistä harkitessa. Asumisneuvonnan sijoittaminen pelkästään hyvinvointialueiden vastuulle haastaa näiden olosuhteiden huomioimismahdollisuuksia. Asumisneuvonta on vain yksi työkaluista, joilla tuetaan yksilöitä ja perheitä asumisessa. Vuoden 2023 alusta alkaen kuntien nykyisistä sosiaali- ja terveystalvemuista valtaosa olisi siirtymässä hyvinvointialueiden järjestettäväksi.

Tampereen kaupunki ehdottaa asumisneuvonnan järjestämistä kumppanuusmallilla: kunnallisen sosiaalihuollosta vastaavan viranomaisen tilalle sote-uudistuksessa tulevan hyvinvointialueen sosiaaliviranomainen ottaisi vastuulleen työryhmän raportissa esiin nostetun asumisneuvonnan sosiaalityön ja asumissosiaalisen työn, kun taas asumisohjausta ja palveluohjausta voitaisi tarjota läheisyysperiaatteen mukaisesti mahdollisimman lähellä asiakasta esimerkiksi osana kunnan asuntotoimen tehtäviä tai osaksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. On merkityksellistä, että ilmiötaso tavoitetaan myös kunnissa, sillä se tukee asuntopoliittisia ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ratkaisuja. Tällöin olisi kuitenkin tärkeä varmistaa, että työ ei pirstaloitu, vaan myös oikeudelliseen sääntelyyn sisällytettäisiin monialaisen yhteistyön vahvistamiseen tähtääviä normeja sosiaalihuoltolain 41 §:n viitoittamalla tavalla.

Kumppanuusmallin hyöty olisi sosiaalihuollon asiantuntemuksen täysimääräinen kohdentaminen tilanteisiin, joissa asiakas todella on sosiaalipalveluiden tarpeessa. Näin ollen hyvinvointialueen järjestämän sosiaalihuollon palveluna voitaisiin antaa sosiaalihuoltolain mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi tarkoitetut palvelut ja toimenpiteet, mutta asumistaitoihin ja -kykyihin liittyvää neuvontapalvelua voitaisiin toteuttaa kunnasta käsin, esimerkiksi kunnan asuntotoimesta. Asumisneuvonnan sosiaalityötä ja -ohjausta tekisivät sosiaalityöntekijän ja sosionomin koulutuksen saaneet ammattihenkilöt, kuten Tampereen mallissa nykyisinkin. Tällainen sosiaalityö olisi hyvinvointialueen järjestämää, mutta toteutettaisiin tiiviissä yhteydessä kunnan ja muiden toimijoiden kanssa.

Tampereen kaupunki esittää kahdelle vuodelle kokeilua (tarvittaessa kokeilulakia), joka mahdollistaisi esityksen mukaisen asumisneuvontatyön testaamisen ja pilotoimisen hyvinvointialueiden aloittaessa ja kunnalle jäävien tehtävien jäsentyessä. Toiminnan perustaksi laadittaisiin sopimus: ARA koordinoisi sopimuksen valmistelun, seuraisi, mallintaisi ja tuottaisi vaikuttavuusarviointeja eri alueiden töiden tuloksellisuudesta, erityisesti asiakkaan näkökulmasta. ARA myös vertaisi eri aluetasoilla toteutettujen asumisneuvonnan mallien vaikutuksia ja vaikuttavuutta: toiminta-alueena kunta, seutu tai hyvinvointialue. Asumisneuvonnan ohjaus- ja neuvontapalvelut voisi tarvittaessa kirjata ehdollisesti lainsäädäntöön niin, että kunnat voisivat yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa päättää tarkemmin omasta työnjaostaan kunnallista itsehallintoa kunnioittaen. Valtion rahoitus kohdennettaisiin korvamerkitysti asumisneuvontatoimintaan.

Tampereen kaupunki esittää Asukas ensin -mallia, jossa asumisneuvontatyö (ymmärrettynä laajana asukkaan tarpeisiin vastaavana kokonaisuutena) rakennettaisiin monialaiseksi tiimiksi (vrt. työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu, TYP) vastaamaan asukkaan tarpeita ja tukemaan asukasta asumisen onnistumisessa ja asunnon saamisessa.

Asukas ensin -periaate toisi yhteen asukkaan tarpeiden mukaiset tahot, jotka tekevät työtä saman tavoitteen eteen. Lähtökohtana olisi asukkaan oma toimijuus: asukas osallistuisi keskeisenä osapuolena asiansa edistämisen ratkaisemiseen, eikä näin olisi vain toimenpiteiden kohde. Tärkeää olisi asukkaan sitoutumisen vahvistaminen omaan asiaansa olosuhteita kunnioittavalla tavalla ja voimaantuminen.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 20 § ja 21 § määräävät velvollisuudesta antaa sosiaalihuollon viranomaiselle salassapidettäviä tietoja ja tietojen luovuttamisesta, ja sosiaalihuoltolain 35 § määrää yhteydenotosta ja ilmoituksesta tuen tarpeen arvioimiseksi. Lisäksi sosiaalihuoltolain 41 § ohjaa monialaiseen asiakaslähtöiseen yhteistyöhön. Tiimityötä tehtäisiin asiakkaan suostumukseen nojautuen, jolloin tietojen vaihtamisesta ja luovuttamisesta eri toimijoiden välillä voitaisiin mahdollisesti sopia myös valtuutustyyppisesti. Kuitenkin ilmoitus sosiaalihuollon tarpeessa olevasta henkilöstä voidaan tehdä myös salassapitosäädösten estämättä. TYP-toiminnan lisäksi on myös muita hieman vastaavanlaisia monialaisia ja sektorirajat ylittäviä monialaisia tiimimalleja, ja näistä voidaan hakea mallia asumisneuvonnan järjestämiseen. Tällainen on esimerkiksi rikos- ja riita-asioiden sovittelu, jonka järjestämisestä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos

on vastuussa valtakunnallisesti. THL tekee sopimuksen palveluiden tuottamisesta kunnan, järjestön tai yhdistyksen kanssa.

Tampereen uudessa mallissa asumisneuvontatiimi toimisi lyhytaikaisena ja nopeasti tarttuvana tukena tilanteissa, jolloin asumisessa alkaa ilmetä ongelmia, ennen kuin ongelmat kasaantuisivat. Tässä mielessä asumisneuvonta toimii tarvittaessa nk. sisäänheittäjinä sosiaalityön peruspalveluihin. Osaan asumisen ongelmista on mahdollista vastata pelkällä asumisneuvonnalla ymmärrettynä laajana kokonaisuutena, mutta merkittäviä nopean tuen tarpeita on myös yksilöillä ja perheillä, joilla on useita päällekkäisiä haasteita ja tuen tarpeita, jolloin saattelu hyvinvointialueiden pidempijänteisiin sosiaalityön palveluihin on keskeistä. On perusteltua, että asumisneuvonnan työntekijä työskentelee sosiaalihuollon ammattihenkilön nimikkeellä (sosiaalityöntekijä, sosionomi/sosiaaliohjaaja) ja taustallaan sellainen organisaatio, joka mahdollistaa taloudellisen tuen ja tarvittaessa palvelujen myöntämisen. Tämä mahdollistaa kriisitilanteissa konkreettisen avun.

Asumissosiaalista työtä edustaisi nopea liikkuvan ja kotiin vietävän tuen tiimi, joka pystyisi joustavasti työskentelemään asukkaan kanssa asumisen kriisitilanteen ehkäisemiseksi. Tampereella tätä tällä hetkellä järjestää Nopsajalka-tiimi, joka tarjoaa apua viipymättä ja joustavasti asunnottomille ja ihmisille, joiden asuminen on kriisiytynyt tai kriisiytymässä ja jotka tarvitsevat monialaista tukea asumiseensa. Kyse on moniammatillisesta, liikkuvan tuen tiimistä, jonka kohderyhmänä ovat asunnottomuusuhan alla olevat, erityistä tukea tarvitsevat sekä asumispäivystyksestä tai esimerkiksi sairaaloista omaan asuntoon muuttavat asunnottomat asiakkaat. Asumisohjausta voisi antaa kunnassa työskentelevä toimihenkilö, joka voisi olla taustakoulutukseltaan myös sosiaalihuollon ammattihenkilö. Asumisohjaus sisältäisi palveluohjauksen ja selvittäisi yhdessä asukkaan kanssa läpi tämän asumisvalmiuksia sekä voimavaroja, joita voidaan tarvittaessa yhdessä vahvistaa. Kunnan asumisohjauksella ei kuitenkaan olisi mahdollisuutta taloudellisen tuen myöntämiseen.

Olisi tärkeää, että asumisneuvonnan monialaisessa tiimissä työskentelisi Kansaneläkelaitoksen edustaja, koska asumistuen ja perustoimeentulotuen toimeenpano on Kelan järjestämisvastuulla. Tällä voidaan turvata akuuttien, esimerkiksi vuokravelkaantumistilanteisiin tai vuokravakuuksiin kytkeytyvä joustava, nopea ja sujuva päätöksenteko. Tampereen kaupunki on juurruttanut ARAn rahoittaman Asta-hankkeen avulla talousneuvolatoimintaa, jossa sosiaalitoimen ja Kelan lisäksi työskentelee myös esimerkiksi talous- ja velkaneuvoja ja ulosottoviranomainen. Talousneuvolan avulla on pystytty ennaltaehkäisemään vuokravelkaantumista, mutta myös pureutumaan jo pidemmällä oleviin tilanteisiin vaikuttavammin.

Lainvalmisteluhankkeeseen päädyttäessä on tärkeä varmistaa, että sen yksilöön kohdistuvat, yhteiskunnalliset ja taloudelliset vaikutukset sekä vaikuttavuus arvioidaan tarkkaan. Lähtökohtaisesti sääntelemätön tila on parempi kuin tilanne, jossa viranomaisille asetetaan toimintavelvoitteita sisällöltään epäselvien normien perusteella. Toimijuusnäkökulman sisällyttäminen lainsäädäntöön olisi keskeistä, ja tämä myös edellyttää, että lainsäädännön valmistelussa otettaisiin huomioon asumisneuvonnasta ainakin Tampereelta ja Helsingistä saadut asiakaskokemukset. Rahoituksen osalta Tampereen kaupunki kannattaa alueellista (tässä tapauksessa Tampereen kaupungin tai seutukunnallinen toteutus) rahoitusmallia, jossa sopimusmalli mahdollistaisi rahoituksen täsmäkohdentamisen juurikin toteutettavalle asumisneuvontapalvelulle ARA:n neuvotteleman sopimuksen mukaisesti.

Riippumatta siitä, miltä perustalta asumisneuvontaa jatkossa järjestetään, on ensiarvioisen tärkeää huomioida alueelliset ja kaupunkikohtaiset erityispiirteet, kuten maahanmuuttajien ja päihde- ja mielenterveysasiakkaiden määrä, segregaaation ehkäisy, asunnottomien määrä ja profiili sekä asunnottomuuden ehkäisyyn liittyvät toimet. Asumisneuvonta tulee myös resursoida riittävällä tavalla, koska lainsäädäntötoimet eivät ilman riittäviä resursseja mahdollista asumisneuvontapalvelun tarkoituksenmukaista toteutusta.

Joki Tiia
Tampereen kaupunki